

Associate degree: De overgang van programma naar opleiding per 1 januari 2018

Inleiding

Alle handelingen om de Ad een opleiding te laten worden, heeft de overheid laten verrichten. Er moet nu nog een publicatie in de Staatscourant plaatsvinden, en dan kunnen de instellingen aan de slag met de transitie van programma naar opleiding. De formele ingangsdatum zal wel 1 januari 2018 zijn, tenzij er iets heel raars gebeurt.

Ongetwijfeld zullen alle hogescholen al een interne procedure hebben afgesproken voor deze transitie, op basis van een analyse van de wetgeving en de bijbehorende stukken. Maar het ligt voor de hand dat de ene hogeschool daarin al een stuk verder is dan de andere. Dat betekent in praktische zin dat 'men' niet kan en mag verwachten dat alles meteen in de formele opleidingsstukken en de daarop te baseren interne regelingen volledig operabel zal zijn. Studenten van voor 1 januari moeten op basis van de beloften die toen zijn gedaan, hun studie kunnen afmaken. De Ad moet worden losgemaakt van de Bachelor alwaar ze soms al vanaf 2006 als een soort Siamese tweeling met elkaar vergroeid waren. De vraag is dan hoeveel daarvan in stand te laten, voor de interne en externe kwaliteitszorg, de aansturing en de gemaakte afspraken.

Voor de nieuwe Ad-opleidingen moeten ook keuzes worden gemaakt. Hoe gaat men aansluiten bij de regelingen die de hogescholen vanaf de start met elkaar hebben gemaakt. Denk aan het eindniveau, de kernprogramma's, de namen, de toelatingseisen en zo is er nog meer op een lijstje te zetten. Moeten er daarom Landelijke Opleidingsoverleggen Ad komen en zo ja, hoe?

In dit PamfAd gaan we in op de teksten in de wet en de daaraan gekoppelde toelichtingen. Later dit jaar komen we in een LeiDocument uitgebreider hierop terug.

Artikelen in de wet (WHW)

We geven de artikelen zoals ze straks gelden voor de overgang van programma naar opleiding. In de kaders staan van onze kant nog enige toelichtingen en een paar kanttekeningen.

Artikel 18.87. Overgangsbepaling Ad-programma's.

1. Op het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet invoering associate degree-opleiding wordt een Ad-programma dat door een instelling wordt verzorgd van rechtswege omgezet in een associate degree-opleiding tenzij het instellingsbestuur besluit het Ad-programma met ingang van dat moment te beëindigen.

Er is gekozen voor een 'harde actie', maar die ligt wel voor de hand. Vanaf 1 januari 2018 (dat lijkt erg logisch) bestaan er geen Ad-programma's meer – en worden ze opleidingen genoemd.

Een hogeschool kan uiteraard van mening zijn dat het hebben van een Ad-opleiding niet aantrekkelijk is, vergeleken met het zijn van een programma, en dan kan men aangeven geen nieuwe studenten meer aan te nemen en de bestaande groepen nog de kans te geven een Ad te behalen. Natuurlijk kan het stoppen van de Ad al eerder op de rol hebben gestaan, maar dan is er geen verschil met het ophouden met een Bachelor of Master.

Het CROHO en andere registers en systemen zullen worden aangepast. De Ad en de Bachelor hadden toch al verschillende nummers, vanwege de noodzaak om in statistische zin de studenten te kunnen volgen (en om te weten of een student het Ad-diploma wel kon krijgen als Ad-student).

In het systeem hoeft dan alleen maar de verwijzing over en weer (de koppeling) te worden verwijderd, met de daarbij behorende handelingen.

2. Studenten die op het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet invoering associate degree-opleiding zijn ingeschreven bij een bacheloropleiding en een Ad-programma worden met ingang van dat moment geacht te zijn ingeschreven bij de associate degree-opleiding, met dien verstande dat de inschrijving voor de toepassing van de Wet studiefinanciering 2000 een inschrijving blijft aan een associate degree-programma als bedoeld in artikel 7.8a, zoals dat luidde op de dag voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Wet invoering associate degree-opleiding.

Tot nu toe moest men zich inschrijven als student bij de opleiding, en vervolgens aangeven dat het ging om het doen van een Ad-programma (en de anderen begonnen aan het bachelorprogramma van vier jaar). Na 1 januari 2018 zijn ze nog steeds student, voor de Ad, maar in formele zin mogen ze overal roepen dat ze een Ad-student zijn, in een Ad-opleiding. De huidige studenten zullen daarvan nauwelijks iets merken – tenzij ze wel de Ad volgen maar als bachelorstudent staan ingeschreven. In dat geval moet de status wel snel worden aangepast, om straks problemen te voorkomen – bijvoorbeeld bij het doen van examens.

3. Indien het bevoegd gezag van de instelling besluit het Ad-programma te beëindigen op het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet invoering associate degree-opleiding is artikel 7.3, zesde lid, van overeenkomstige toepassing.

De tekst van het betreffende lid is: “Indien het instellingsbestuur besluit een opleiding of een Ad-programma binnen een opleiding, te beëindigen, worden de aan die opleiding of dat Ad-programma ingeschreven studenten in de gelegenheid gesteld hun opleiding, onderscheidenlijk het Ad-programma zonder onderbreking bij die instelling te vervolgen. Daarbij wordt een termijn in acht genomen die ten hoogste de voor de betrokken studenten resterende, aan de studielast van de opleiding, onderscheidenlijk van het gevolgde Ad-programma, gerelateerde studieduur vermeerderd met een jaar bedraagt.”

4. Artikel 7.8a, vijfde lid, zoals dat luidde op de dag voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Wet associate degree-opleiding, blijft van toepassing voor een persoon die voor dat tijdstip de graad Associate degree heeft behaald tot en met het tweede studiejaar volgend op de inwerkingtreding van die wet.

Dit artikel is: “Een persoon aan wie een graad als bedoeld in artikel 7.10b, eerste lid, is verleend, heeft het recht zijn bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs te vervolgen. Een instellingsbestuur kan daarbij in de onderwijs- en examenregeling voorschrijven welke onderwijseenheden binnen de desbetreffende bacheloropleiding nog moeten gevolgd.”

Let op, het gaat hier om degenen die in 2017 of eerder de Ad hebben afgerond – dus niet om iemand die dit doet in 2018 of 2019. Als ze per 1 september 2018 dan wel 1 september 2019 aan de bacheloropleiding willen beginnen – derhalve met minimaal een jaar onderbreking van de studie - kunnen ze nog terugvallen op de afspraken die voor hen golden, dus maximaal 150 studiepunten in het resterend programma.

Dat de overheid een termijn stelt, is op zichzelf interessant. Deze Ad-bezitters zijn namelijk in formele zin zij-instromers bij de bacheloropleiding en dan moeten ze dat ook nog eens doen bij de hogeschool waar ze de Ad hebben behaald. Mogelijk is door de opleiding in de OER voor die student een kortere ‘garantietermijn’ afgesproken dan twee jaar. Of juist een langere termijn. De vraag is dan wat geldig is: die twee jaar uit de wet of de langere ‘onderbreking’ uit de OER?

Laten we het er maar op houden dat de overheid ziet dat opleidingen zich niet langer gebonden behoeven te voelen dan die twee jaar, en dat in dat geval nog wel het maximum van 150 studiepunten geldt. En als ze er drie of meer jaren van maken, is dat een eigen besluit...

Vervolgens wordt er ingegaan op de gevolgen voor de opleidingen zelf, met betrekking tot de beoordeling van de Ad door de NVAO – nieuw dan wel bestaand.

Artikel 18.88 Overgangsbepaling accreditatie associate degree-opleidingen

Een aanvraag voor een toets nieuw Ad-programma die op het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet invoering associate degree-opleiding in behandeling is bij het accreditatieorgaan wordt beschouwd als een aanvraag voor een toets nieuwe opleiding voor een associate degree-opleiding.

Hogescholen wisten dat dit eraan zat te komen, dus in de aanvraag die over de jaarwisseling heen gaat, moest ook al worden aangegeven wat zou gaan gelden voor de Ad in de vorm van een opleiding. Het is mogelijk dat de NVAO, bijvoorbeeld vanwege een aantal aanpassingen in de wet op het laatste moment, toch nog om aanvullende informatie vraagt – maar uiteraard kan de aanvrager ook zelf daarvoor het initiatief nemen. Veel bloed hoeft er niet uit te vloeien...

Toelichting

Vervolgens geven we een aantal stukken uit de toelichting op de wet, met enig commentaar in de kaders. Veel van deze punten hebben we overigens hierboven al vermeld.

9. Overgangsrecht en inwerkingtreding

9.1 Overgangsrecht voor instellingen die bestaande Ad-programma's verzorgen

De bepalingen in deze wet maken het verzorgen van een Ad-programma als onderdeel van een bachelor niet langer mogelijk. Een associate degree kan enkel als zelfstandige opleiding worden aangeboden. Vanaf het moment van de inwerkingtreding van het wetsvoorstel, start het eerste jaar van een associate degree als een zelfstandige opleiding. Hierbij worden bestaande Ad-programma's omgezet naar zelfstandige associate degree-opleidingen.

Dus meteen boter bij de vis. Inschrijvingen vanaf 1 januari geschieden als student in een opleiding. En bestaande Ad's moeten zich ook als opleiding afficheren.

Nu zijn er Ad-programma's die twee inschrijfmomenten (vaak de bekostigde instellingen) dan wel een flexibele inschrijving kennen (private aanbieders dan wel opleidingen die aan de pilots flexibilisering meedoen). Dus de groep die bijvoorbeeld per 1 februari a.s. start, doet dit in een opleiding. Ze vallen onder het nieuwe regime en hebben o.a. geen wettelijk recht meer op een resterende bachelorprogramma van maximaal 150 studiepunten. Dat zal de betrokkenen wel even moeten worden gemeld, maar ach, het ligt voor de hand dat de hogeschool niet meteen alles overhoop trekt... En ook niet meteen de naam verandert, de toelatingseisen aanpast en dat soort zaken.

Er wordt ook nog wel een oekaze van OCW verwacht als het gaat om het soepel kunnen vormgeven van de transitiefase na 1 januari. Laten we de studenten in ieder geval niet in de war brengen en vermoeien met alle nieuwe regels – kwestie van goed opschrijven en bekendmaken.

Vanaf het moment van de inwerkingtreding van de wetwijziging is het niet langer mogelijk een aanvraag voor het verzorgen van een nieuw Ad-programma in te dienen.

Logisch. Alles wat naar de CDHO en NVAO gaat na 1 januari valt onder het opleidingsregime. Of dan alle andere regelingen bekend en vastgelegd zijn, landelijk en per hogeschool, dat ligt nog niet voor de hand. Maar daar is ook de overgangsfase handig voor.

Lopende aanvragen voor een Ad-programma ten tijde van de inwerkingtreding van de wetwijziging worden vanaf de inwerkingtreding van de wetwijziging (waar nodig na aanpassingen) behandeld als een aanvraag voor een nieuwe associate degree-opleiding.

Zoals al eerder gemeld, kan of op verzoek van de CDHO/NVAO of op eigen initiatief worden gezorgd voor een aanvulling, om te voldoen aan de eisen die een opleiding stelt.

Ook de goedkeuring voor 1 januari met een start in 2018 of later, wordt omgezet in een licentie voor een Ad-opleiding. Het ligt voor de hand dat de NVAO alsnog om aanvullende gegevens vraagt, dus om de licentie ook voor een opleiding geldig te laten zijn – als daar tijd voor is. Mogelijk bevat de overgangsfase het pragmatische voorstel om dit maar gewoon aan de opleiding zelf over te

laten en bij een volgende accreditatie (over 6 jaar) te bezien of alles goed is gegaan (kwestie van vertrouwen).

Aspirant-studenten moeten kunnen anticiperen op een verzwaring van eventuele nadere vooropleidingseisen en aanvullende eisen die mogelijk gepaard gaan met de verzelfstandiging van het Ad-programma. De vooropleidingseisen en aanvullende eisen zijn vastgelegd in de ministeriële regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs.

Klopt. Het is het ministerie dat deze eisen vaststelt. Naar onze mening is dat nog niet gebeurd (er is net een nieuwe versie verschenen voor de situatie waarin de Ad nog een programma is). We nemen aan dat OCW ook hierover binnenkort met een standpunt komt, samen met een plan van aanpak.

Indien de instelling één of meer van dergelijke eisen voor de associate degree-opleiding wil gaan hanteren, dient rekening te worden gehouden met de aanvraagprocedures die daarvoor in de Regeling aanmelding en toelating zijn vastgelegd.

Het is niet helder wat met 'dergelijke eisen' wordt bedoeld. Het is zeker van belang dat er snel wordt gehandeld als het gaat om een verzwaring van de eisen dan wel om een dusdanige verandering dat degenen die al keuzes hebben gemaakt, geen veranderingen in een profiel en vakken meer kunnen doorvoeren. De opleiding kan de aanvraag doen volgens die regeling, maar het is OCW dat beslist. We nemen aan dat OCW ook graag ziet dat gelijke Ad-opleidingen niet allemaal verschillende eisen gaan voorstellen...

9.2 Overgangsrecht voor de ten tijde van de inwerkingtreding ingeschreven associate degree-studenten en afgestudeerde associate degree-studenten

Studenten die op het moment van inwerkingtreding van de wetwijziging zijn ingeschreven en ingeschreven blijven bij een Ad-programma behouden de mogelijkheid om het curriculum van het voormalige Ad-programma binnen redelijke termijn af te ronden.

Degenen die om bepaalde administratieve redenen als Bachelor in het systeem staan, maar de Ad volgen, moeten dus nog dit jaar formeel moeten worden overgeschreven – om bepaalde rechten niet te verliezen.

Het kan zijn dat vanwege de omzetting van programma naar opleiding, in 2018 de Ad anders wordt ingevuld – gelet op de relevantie voor de arbeidsmarkt. Een redelijke termijn om dan toch de Ad als programma af te maken, lijkt een jaar extra. Iemand die in 2017 is begonnen, heeft dan tot en met 2020 de tijd.

Deze associate degree-studenten en de op het moment van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel reeds afgestudeerden aan een Ad-programma behouden de mogelijkheid om tot en met het studiejaar 2020/2021 de verwante bacheloropleiding aan te vangen tegen een studielast van maximaal 150 studiepunten.

Dus dit geldt voor het starten per 1 september 2020 of op enige moment van het studiejaar 2020/2021, en niet meer voor een start per 1 september 2021. Het betreft ook alleen maar de bacheloropleiding waarvan het een programma is, en straks was.

Reeds afgestudeerden aan een Ad-programma kunnen na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel een associate degree, in de vorm van een opleiding, niet volgen tegen wettelijk collegegeld maar tegen instellings-collegegeld, met uitzondering van associate degree-opleidingen in de sector zorg en onderwijs.

Dit is een punt van discussie geweest, maar er is aldus besloten. Of die groep zich dan nog even snel moet inschrijven voor 1 januari, om alvast te beginnen met bepaalde modules, ligt niet voor de hand...

Uiteraard is het nu de instelling die bepaalt wat voor deze groep het collegegeld wordt. Misschien komt men wel tot een schappelijk bedrag, om deze studenten die een tweede Ad willen doen, de gelegenheid te geven aan te schuiven bij de groepen voor die Ad.

9.3 Overgangsrecht studiefinanciering

Studenten aan een Ad-programma binnen een hbo-bacheloropleiding en de gediplomeerden daarvan behouden vanaf het moment van inwerkingtreding van deze wet de aanspraken die zij hadden voor invoering ervan. Het betreft juridisch technisch overgangsrecht; er verandert immers weinig in de aanspraken die studenten hebben binnen de studiefinanciering. Daarnaast zijn enkele specifieke overgangsbepalingen opgenomen die zijn toegelicht in het artikelsgewijze deel van deze toelichting.

Helder. Geen problemen.

9.4 Inwerkingtreding

Beoogd is dat de wet met ingang van 1 januari 2018 in werking treedt. Voor onderdelen kan een afwijkende inwerkingtreedingsdatum gelden.

Helder. Wat eventueel anders wordt behandeld, gaan we wel merken.

Ten aanzien van het tweede lid wordt nog het volgende opgemerkt. Voor de werking van de WHW worden de inschrijvingen aan Ad-programma's met de inwerkingtreding van onderhavig wetsvoorstel van rechtswege omgezet in een inschrijving aan een associate degree-opleiding. Voor de werking van de Wet studiefinanciering 2000 is echter een eerbiedigende werking geregeld. Dat wil zeggen dat voor studenten die aan een Ad-programma zijn of waren ingeschreven niets verandert. Om die reden is aan het slot van het tweede lid geregeld dat de inschrijving voor een Ad-programma van een student die zo'n programma volgt of heeft gevolgd voor de werking van de Wet studiefinanciering 2000 blijft worden aangemerkt als een Ad-programma. Dit is als uitzondering in het tweede lid van artikel 18.87 opgenomen om een veelvoud van overgangsbepalingen in de Wet studiefinanciering 2000 te voorkomen.

Dat was het voor deze keer.